

*Счастливец Р. В.
магістрант Навчально-наукового інституту
права Сумського державного університету*

ЩОДО ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Венчурне інвестування є головним джерелом фінансування у сфері малого та середнього інноваційного бізнесу. Зважаючи на те, що інноваційна діяльність є надзвичайно ризиковою, потребує постійних вкладень і визначається як пріоритетна для розвитку національної економіки. Вважаємо, що приватно-державне партнерство в цій сфері є необхідним заходом, що здатний активізувати венчурну діяльність шляхом розподілення ризиків держави з приватним сектором на перших етапах становлення прогресивної венчурної індустрії.

Партнерство засноване на тому, що держава має виділяти кошти для формування венчурних фондів, однак не для заміщення приватного капіталу, а для використання їх в якості каталізатора для залучення коштів приватних інвесторів. Тобто держава спільно з приватними інвесторами буде здійснювати ризикові вкладення в інноваційні проекти на правах партнерів. Таким чином держава створить стимули та умови для розвитку ринку, визначаючи при цьому принципи, стандарти провадження інноваційної та інвестиційної діяльності.

Основне завдання держави полягає в залученні суб'єктів господарювання до венчурного підприємництва, ефективному законодавчому забезпеченні функціонування інститутів, що є джерелом їх фінансування, стимулювання їх співпраці, та, відповідно, формування необхідної кількості професійних спеціалістів, в тому числі залучення іноземних фахівців, що мають досвід роботи у цій сфері. Основний комплекс обов'язків щодо підготовки першокласних вітчизняних спеціалістів покладається на навчальні заклади. Тому сфера освіти відіграє особливо важливу роль в становленні інноваційної та підприємницької культури. Залучення нового покоління до венчурної діяльності в рамках навчальної програми є завданням, що ставиться перед державою. Сучасні навчальні заклади

мають значний науковий потенціал, а вітчизняне законодавство не забороняє їм здійснювати наукові дослідження, виготовляти інноваційний продукт, укладати договори на створення і передачу науково-технічної продукції, а також утворювати або входити до складу об'єднань підприємств, укладати договори про спільну діяльність тощо [1, с. 137].

Будь-яке партнерство будується на підставі наявності спільних інтересів, а також узгодженості умов, заснованих на компромісі щодо провадження такої діяльності, що виражаються в їх суб'єктивних правах та обов'язках. Інтереси приватного сектору у високотехнологічній сфері не відрізняється від загальних інтересів суб'єктів господарювання, метою діяльності яких є отримання прибутку та досягнення певного соціального ефекту. Інтереси держави і суспільства визначаються в якнайшвидшому збільшенні частки високотехнологічних галузей, що в результаті призведе до становлення інноваційної економіки, а отже і до добробуту всього населення.

Приватний сектор зацікавлений в кращих умовах своєї діяльності, а тому згодний підлаштуватися до бюрократизованих і формальних схем і підходів, які привносить держава. Держава і суспільство, зі свого боку, погоджуються на фінансування інститутів інноваційного розвитку з метою прискорення технологічного прогресу, що визначає конкурентоспроможність країни в світі, та на здійснення, пов'язаних з проведенням адміністративної реформи, витрат.

У країнах, що обрали інноваційний шлях розвитку, успішно застосовується такий інструмент, як державні фінансові інститути розвитку (далі – ДФІР). Актуальність останніх визначається тим, що джерела фінансування інноваційних проектів дуже обмежені, що обумовлено високим ступенем ризику таких інвестицій, а законодавча база у сфері спільного інвестування не передбачає ефективних умов здійснення вкладень в інновації.

Під ДФІР розуміються спеціалізовані державні організації, діяльність яких спрямована на усунення «прогалин ринку», які стримують економічний і соціальний

розвиток країни. Створення ДФІР дозволяє вирішити наступні види завдань: формування відсутніх, але необхідних сегментів ринку, розвиток економічної і соціальної інфраструктури, усунення істотних регіональних дисбалансів розвитку. На відміну від комерційних фінансових інститутів, ДФІР працюють не для максимізації свого прибутку, а для вирішення завдань, поставлених перед ДФІР державою, і тому часто набувають форми «некомерційної установи». Таким чином, ДФІР виступають не в якості джерела державних ресурсів для завідомо збиткових проектів, а в ролі каталізатора процесів фінансування пріоритетних секторів, підприємств і сфер підприємництва із залученням ресурсів приватного сектору [2].

Відповідно до п. 1 статті 19 Закону України «Про інноваційну діяльність» для здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання створюються спеціалізовані державні небанківські інноваційні фінансово-кредитні установи (далі – ДІФКУ) [3].

Відповідно до п. 7 «Статуту Державної інноваційної фінансово-кредитної установи» (далі – Статут) [4], основними завданнями ДІФКУ є: 1) організація конкурсного відбору інноваційних та інвестиційних проектів і програм для їх фінансової підтримки; 2) фінансування заходів щодо розвитку інноваційної інфраструктури; 3) залучення коштів, у тому числі іноземних, надання гарантій для фінансування інноваційних та інвестиційних проектів і програм; 4) розроблення та здійснення комплексу заходів передінвестиційного характеру; 5) супроводження інноваційних та інвестиційних проектів і програм, здійснення контролю за ефективною їх реалізацією і цільовим використанням наданих коштів; 6) налагодження співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями; 7) участь у розробленні та здійсненні комплексу заходів організаційного, фінансового, економічного і правового характеру з метою забезпечення розвитку підприємництва, підтримки малого та середнього бізнесу в науково-технічній та інноваційній діяльності тощо.

Відповідно до п. 17 Статуту, ДІФКУ може брати участь в інститутах спільного інвестування (далі – ІСІ), бути акціонером та учасником господарських товариств. Ця норма встановлює реальну можливість ДІФКУ виступати в якості «Фонду фондів», тобто фінансувати не лише підприємства, а і венчурні фонди, що відповідно до законодавства, є одним із видів ІСІ.

З урахуванням вищенаведеного, можна зробити висновок, що ДІФКУ і є тим самим державним фінансовим інститутом розвитку, що сприяє розвитку інноваційної діяльності. Можна стверджувати, що саме дана установа провадить венчурне інвестування інноваційних проектів, оскільки її завдання пов'язані із забезпеченням високотехнологічних підприємств як матеріальними так і нематеріальними ресурсами, що відображається у сприянні розвитку об'єкта інвестування, а також контролі за цільовим використанням коштів.

Отже, передбачені нормативно-правовими актами, ДІФКУ є загальновідомими у світовій практиці державними фінансовими інститутами розвитку, які, в свою чергу, повинні сприяти розвитку інноваційного прогресу. Багаторічний досвід діяльності їх в Україні так і не привів до бажаних результатів, що є приводом до зміни їх пріоритетів, від прямого фінансування інноваційних підприємств до запровадження ними державних програм із залучення приватного венчурного капіталу до такого фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дерев'янко Б.В. Надання освітніх послуг: правовий статус суб'єктів : монографія / Б.В. Дерев'янко; МВС України, Донецький юридичний інститут. — Донецьк : Видавничий дім «Кальміус», 2011. — 335 с.
2. РАВІ. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rvca.ru/rus/>
3. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 року № 40—IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 36. — Ст. 266.
4. «Статут Державної інноваційної фінансово-кредитної установи», затверджений постановою КМУ від 15 червня 2000 р. № 979 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/979-2000-%D0%BF>